

Examen VWO
2026

tijdvak 2
maandag 22 juni
13.30 - 16.30 uur

bedrijfseconomie

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 29 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 58 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1

ProRail is verantwoordelijk voor aanleg, onderhoud, beheer en veiligheid van het spoorwegennet in Nederland. Een spoorwegennet is een systeem van sporen, stations en andere voorzieningen ten behoeve van het treinverkeer.

In het jaarverslag van 2023 meldt ProRail:

“Hoewel ProRail een bekende naam is in Nederland, weet een groot deel van de Nederlandse beroepsbevolking niet goed wat ProRail doet én waar ProRail voor staat. Daarom investeerde ProRail in 2023 in haar werkgeversmerk om nieuw talent te vinden, te binden en te boeien”.

ProRail heeft een eigen bedrijfs-cao.

In de cao (1 januari 2023 – 1 juli 2024) van ProRail is opgenomen:

“ProRail is overtuigd van de waarde van een duurzame verbinding tussen werkgever en werknemer. We verwachten dat werknemers voor langere tijd voor ons kiezen. Het uitgangspunt is dat je een ...a... krijgt”.

- 2p **1** Noem het type arbeidsovereenkomst dat bij **a** moet worden ingevuld in bovenstaande tekst en leg uit dat hiermee een bijdrage wordt geleverd aan het binden van personeel.

In juli 2024 zijn er cao-onderhandelingen geweest. Deze moesten leiden tot een nieuwe cao. Vakbonden drongen aan op een cao met korte looptijd, terwijl de directie van ProRail liever een langere looptijd wilde.

- 1p **2** Noem een nadelig gevolg voor ProRail van een cao met een korte looptijd.

ProRail heeft 5.600 werknemers. Daarvan hebben er 4.400 een brutomaandloon van € 7.050 en 1.200 werknemers een brutomaandloon van € 4.700. Bovenop het brutomaandloon betaalt ProRail 30% van het brutomaandloon aan sociale lasten.

De vakbonden eisen een brutoloonsverhoging van 13%. De directie van ProRail gaat daar niet mee akkoord en biedt een brutoloonsverhoging van 4,2% aan met een minimum van € 260 per werknemer per maand.

- 3p **3** Bereken het verschil in maandelijkse loonkosten tussen de eis van de vakbonden en het aanbod van de directie.

Opgave 2

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 1 tot en met 3.

Bij detacheringsbureau Zondag bv kunnen scholen docenten inhuren. Een detacheringsbureau neemt mensen in dienst om ze tegen een vergoeding tijdelijk bij andere bedrijven of organisaties te laten werken. Zondag biedt docenten die op zoek zijn naar werk een arbeidsovereenkomst aan.

Zondag biedt een docent een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd aan. Een docent wordt vervolgens door Zondag gedetacheerd bij een school.

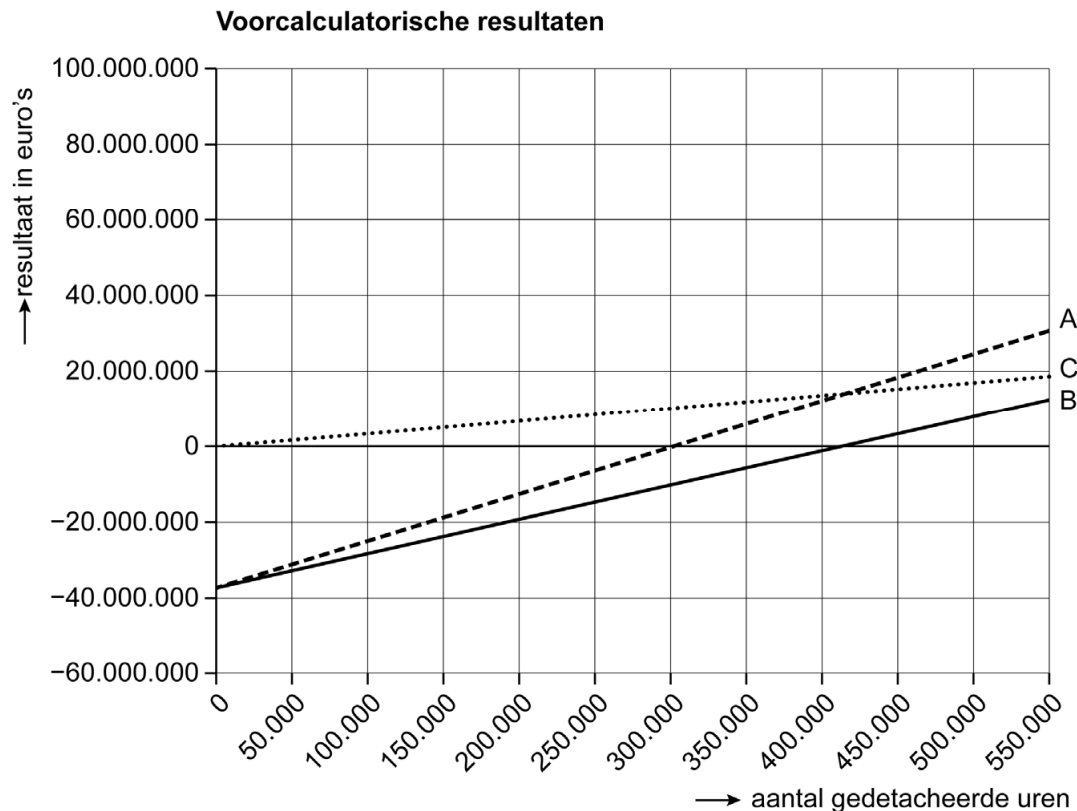
Zondag loopt het risico dat ze een docent niet voor alle uren die zijn opgenomen in de arbeidsovereenkomst, de contracturen, bij een school kunnen detacheren. Docenten krijgen hun contracturen uitbetaald, ook als ze niet (volledig) gedetacheerd worden.

Voorcalculatie

Zondag berekent elk jaar de kostprijs van een uur dat een docent bij een school wordt gedetacheerd. Informatiebron 1 bevat gegevens voor het berekenen van de kostprijs van een gedetacheerd uur voor het schooljaar 2023-2024 en informatie over het detacheringstarief per uur.

- 1p **4** Verklaar waarom Zondag de loonkosten van de docenten tot de constante kosten rekent.
- 3p **5** Bereken de kostprijs per gedetacheerd uur voor het schooljaar 2023-2024 (zie informatiebron 1).

Op basis van de voorcalculatorische gegevens zijn onderstaande resultaten te construeren voor het schooljaar 2023-2024.

- 2p 6 Geef van elke lijn in de grafiek (A, B en C) aan welk voorcalculatorisch resultaat deze lijn weergeeft. Neem de letters A, B en C over op je antwoordblad. Kies uit
- bedrijfsresultaat
 - bezettingsresultaat
 - efficiencyresultaat
 - prijsresultaat
 - verkoopresultaat

Nacalculatie 2023-2024

Aan het eind van het schooljaar blijkt dat er minder docenten gedetacheerd konden worden dan verwacht (*zie informatiebron 2*). Dat komt omdat de leerlingenaantallen op scholen dalen.

- 4p 7 Bereken het gerealiseerde resultaat over schooljaar 2023-2024. Geef bij ieder resultaat aan of het een voordelig (+) of een nadelig (-/-) resultaat betreft (*zie informatiebronnen 1 en 2*).
Vul hiervoor de uitwerkbijlage bij deze vraag in.

Voor schooljaar 2024-2025 houdt het dalende leerlingenaantal aan. Daarom heeft Zondag besloten om per 1 augustus 2024 het personeelsbestand te verkleinen tot 300 fte¹⁾. De wijze waarop Zondag dit wil realiseren staat beschreven in informatiebron 3. De ondernemingsraad heeft positief geadviseerd over deze wijze.

- 2p **8** Noem de drie andere bevoegdheden van de ondernemingsraad.

noot 1 fte = fulltime-equivalent. Dit is een voltijdcontract op basis van 40 uren per week.

Allereerst gaat Zondag na hoeveel en welke docenten gebruik willen maken van de regeling van fase 1 en 2.

- Vijf docenten, die allen 24 uur per week werken, gaan per 31 juli 2024 met pensioen en zullen niet vervangen worden.
- Vijf docenten met een contract voor 32 uur en twee docenten met een contract voor 40 uur hebben aangegeven vrijwillig te vertrekken.

De docenten die vrijwillig vertrekken zijn bijna allemaal jonger dan 35 jaar.

- 2p **9** Bereken hoeveel fte in fase 3 uitgekocht moet worden (*zie informatiebronnen 1 en 3*).

In de zomervakantie van 2024 zijn fase 1 en 2 volledig achter de rug en heeft het bedrijf, op docent Ivoh de Wild na, ook fase 3 afgerond.

Ivoh, die 7,5 jaar voltijds in dienst is bij Zondag, heeft aangegeven dat hij gebruik wil maken van de aangeboden mogelijkheid om het wekelijkse loon en de transitievergoeding in één keer op 1 augustus te ontvangen (*zie informatiebron 3*). Hij zal dit aanbod accepteren als dit bedrag, na aftrek van loonbelasting en premies, hoger is dan € 25.000.

Ivoh betaalt 40% loonbelasting en premies over zijn brutoloon en brutotransitievergoeding.

- 4p **10** Toon met behulp van een berekening aan of Ivoh het aanbod van Zondag zal accepteren (*zie informatiebron 3 en het formuleblad*).

Ga verder op de volgende pagina.

Opgave 3

De vader en moeder van Femm zijn getrouwd in beperkte gemeenschap van goederen. Op 27 november 2023 overlijdt de vader van Femm op 93-jarige leeftijd. Femm en haar moeder zijn de enige erfgenamen. Het tijdens het huwelijk opgebouwde vermogen van de vader en moeder van Femm bestaat uit € 1.750.000 aan bezittingen en € 450.000 aan schulden.

Bij het bepalen van de hoogte van de erfbelasting heeft Femm te maken met een vrijstelling en met een tweetal belastingpercentages:

vrijstelling: € 25.187

erfbelasting:

- 10% over het deel van de erfenis tot en met € 152.368
- 20% over het deel van de erfenis boven € 152.368

- 2p 11 Bereken de hoogte van de erfenis in euro's van Femm na aftrek van de erfbelasting.

Na ontvangst van de erfenis koopt Femm op 31 januari 2024 voor € 50.000 aandelen van verzekeringsmaatschappij Wager nv. Voor deze aandelen betaalt ze € 20 per stuk.

Ze koopt op 31 januari 2024 net zoveel putopties als aandelen Wager op de beurs. Over deze putopties is gegeven:

- Eén putoptie geeft het recht om één aandeel Wager te verkopen.
- Per aandeel Wager bedraagt de premie € 3,50 per putoptie. Deze premie is gelijk aan de beurskoers van één optie.
- De uitoefenprijs van de putoptie is € 17,50 per aandeel Wager.
- De expiratedatum is 31 december 2025.

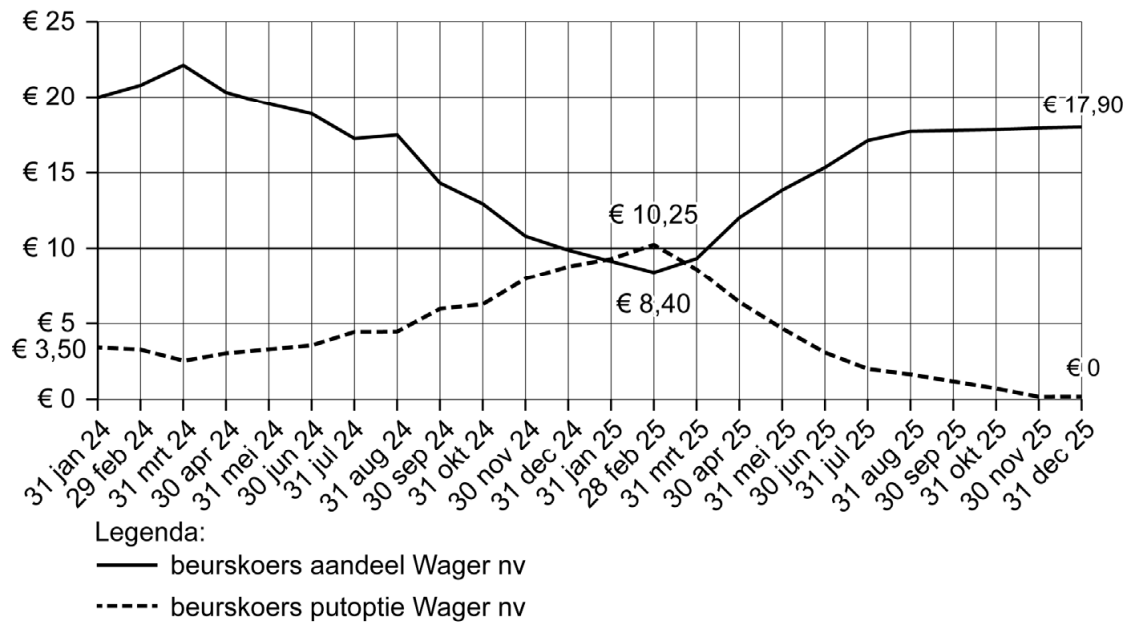
Zowel de aandelen Wager als de putopties Wager worden verhandeld op de Nederlandse effectenbeurs.

- 1p 12 Noem de toezichthouder van de Nederlandse effectenbeurs.

In de periode 31 januari 2024 tot en met 31 augustus 2025 is het verloop van de beurskoers van de aandelen en de putopties Wager tegengesteld.

- 2p 13 Leg uit dat de beurskoers van een putoptie Wager in deze periode stijgt als de beurskoers van het onderliggende aandeel daalt. Betrek de werking van een putoptie in het antwoord.

Beurskoers van het aandeel Wager en van een putoptie Wager per onderliggend aandeel

In de periode 31 augustus 2025 tot en met 31 december 2025 is de koers van het aandeel Wager stabiel.

1p **14** Verklaar dat in deze periode de koers van de putoptie Wager daalt.

Femm besluit om op de laatste dag van februari 2025:

- van het uitoefenrecht van 40% van haar putopties gebruik te maken om 40% van haar aandelen Wager te verkopen;
- de overige 60% van haar putopties te verkopen tegen de beurskoers van de putopties op dat moment;
- de overige 60% van haar aandelen Wager aan te houden.

Op 31 december 2025 verkoopt Femm de overige 60% van haar aandelen Wager tegen de beurskoers op dat moment.

In 2024 en 2025 is er door Wager geen dividend uitgekeerd.

3p **15** Bereken het resultaat in euro's dat Femm in de periode 31 januari 2024 tot en met 31 december 2025 op haar beleggingen in opties en aandelen heeft behaald.

Opgave 4

In deze opgave blijft de btw buiten beschouwing.

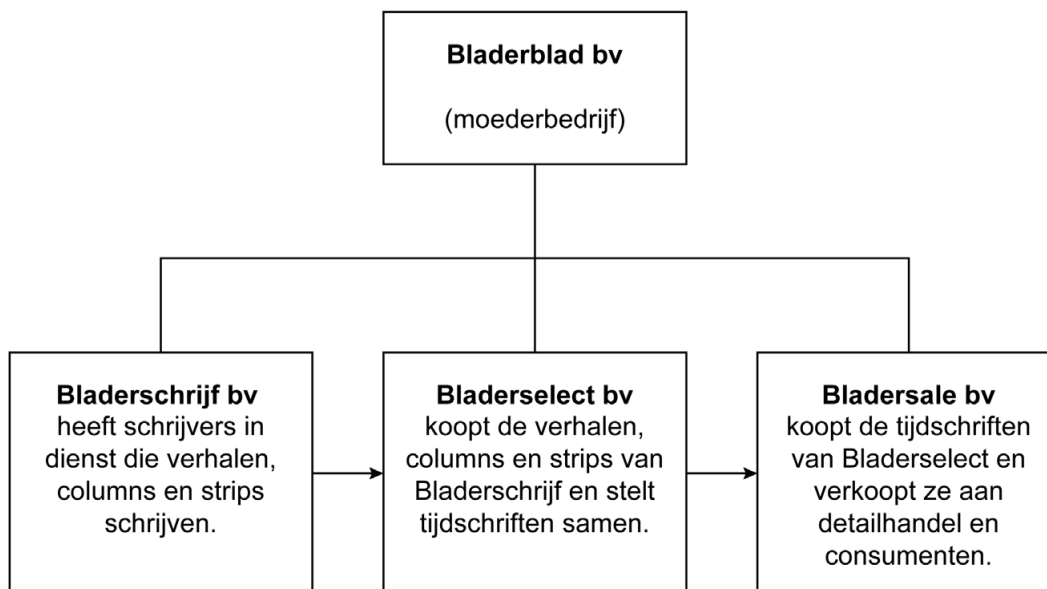
Tijdschriftenuitgeverij Bladerblad is marktleider in de productie en verkoop van tijdschriften in Nederland. Tot en met 2024 werden alle bedrijfsactiviteiten uitgevoerd onder de naam Bladerblad bv.

Op 1 januari 2025 hebben de aandeelhouders van Bladerblad besloten om de organisatiestructuur te veranderen om de verkoop van bedrijfsonderdelen gemakkelijker te maken. De activiteiten van Bladerblad zijn ondergebracht in drie bv's die elk onder een eigen naam opereren en ieder afzonderlijk vennootschapsbelasting betalen. De drie bv's (dochterondernemingen) vallen onder het bedrijf Bladerblad bv (moederbedrijf) die alle aandelen bezit van de dochterondernemingen. Bladerblad zelf voert geen activiteiten meer uit.

Een van de bevoegdheden van de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) is het veranderen van de organisatiestructuur.

2p **16** Noem nog twee andere bevoegdheden van de AvA.

Bladerschrijf genereert enkel omzet door verkoop aan Bladerselect en heeft dus geen andere klanten. Bladerselect heeft geen andere klanten dan Bladersale. Het resultaat van Bladerblad bv is de som van de resultaten van de dochterondernemingen.

De dochterondernemingen hebben over het jaar 2025 de volgende resultaten behaald:

getallen x € 1	Bladerschrijf	Bladerselect	Bladersale
Omzet	360.000	600.000	1.500.000
Diverse kosten ¹⁾	<u>200.000</u>	<u>412.000</u>	<u>800.000</u>
EBITDA	160.000	188.000	700.000
Interestkosten	3.000	5.000	9.000
Afschrijvingskosten	<u>22.000</u>	<u>41.000</u>	<u>31.000</u>
Resultaat voor belasting	135.000	142.000	660.000
Vennootschapsbelasting ²⁾	<u>25.650</u>	<u>26.980</u>	<u>156.680</u>
Resultaat na belasting	109.350	115.020	503.320

noot 1 De diverse kosten van Bladerschrijf zijn volledig constant.

De diverse kosten van Bladerselect en Bladersale bestaan uit twee delen:

- I) de kosten van de ingekochte producten van respectievelijk Bladerschrijf en Bladerselect: deze zijn variabel;
- II) de overige diverse kosten: deze zijn volledig constant.

noot 2 Tarieven vennootschapsbelasting 2025:

deel van het resultaat tot en met € 200.000: 19,0%

deel van het resultaat meer dan € 200.000: 25,8%

Een van de voordelen voor Bladerblad van de overgang van de oude structuur (alles onder één bv) naar de nieuwe structuur (moederbedrijf met drie dochterondernemingen) is dat er bespaard wordt op het bedrag dat aan vennootschapsbelasting betaald moet worden.

1p **17** Leg dit voordeel uit zonder een berekening te maken.

Bladersale koopt de tijdschriften van Bladerselect in en verkoopt deze aan de detailhandel en consumenten. Bladersale heeft geen andere inkoopkanalen.

2p **18** Bereken voor Bladersale de break-evenomzet voor 2025. Bereken daartoe eerst de variabele kosten van Bladersale als percentage van de omzet.

Voor 2026 wordt bij alle drie dochterondernemingen een stijging van de omzet van 20% verwacht ten opzichte van 2025.
De constante kosten van de drie bv's stijgen in 2026 naar verwachting met 5% ten opzichte van 2025.

- 3p **19** Bereken de stijging van het totale resultaat voor winstbelasting van Bladerblad bv in 2026 ten opzichte van 2025.

Opgave 5

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 4 en 5.

De Efteling bv is een pretpark in Kaatsheuvel met Stichting Natuurpark de Efteling als enige aandeelhouder.

In 2023 heeft de Efteling twee grote investeringen gedaan, namelijk de bouw van een nieuwe attractie (Danse Macabre) en de plaatsing van zonnepanelen om duurzame energie op te wekken.

- 1p **20** Leg uit hoe de Efteling de investeringen in zonnepanelen kan terugverdienen.

Groeiplan 2024-2030

De marketingdoelstelling van de Efteling is een attractiepark met zeven miljoen bezoekers per jaar in 2030. Om de groei van het aantal bezoekers te realiseren, moet de Efteling het attractiepark verder uitbreiden. Om de vergunningen van de gemeente te krijgen moet de Efteling investeren in verduurzaming (zie informatiebron 4).

- 1p **21** Noem het instrument van de marketingmix waar de uitbreiding van de Efteling onder valt.

De aandeelhouder zal goedkeuring geven aan de geplande investeringen wanneer de directie kan aantonen dat de Efteling aan twee van de drie volgende eisen voldoet:

1. de current ratio is per 31 december 2023 groter dan 1;
2. de solvabiliteit ($EV/TV \times 100\%$) is per 31 december 2023 verbeterd ten opzichte van die van een jaar eerder;
3. de rentabiliteit van het eigen vermogen na belasting is over 2023 groter dan 15%.

De directie levert daartoe enkele financiële kengetallen aan met een bijbehorende toelichting en verwachting voor de toekomst.

Liquiditeit

De directie stelt dat de current ratio lager is dan 1.

- 2p **22** Bereken de current ratio per 31 december 2023 (zie informatiebron 5).

In de toelichting stelt de directie dat de current ratio lager is dan 1, maar dat dit niet betekent dat er een betalingsprobleem is.

- 2p **23** Geef twee verklaringen waarom een current ratio lager dan 1 bij de Efteling niet automatisch leidt tot een betalingsprobleem (*zie informatiebron 5*).

Solvabiliteit

Op 31 december 2022 was de solvabiliteit 63%. De directie stelt dat de solvabiliteit ($EV/TV \times 100\%$) per 31 december 2023 is verbeterd.

- 1p **24** Toon met een berekening aan dat de solvabiliteit van de Efteling op 31 december 2023 is verbeterd ten opzichte van 31 december 2022 (*zie informatiebron 5*).

In de toelichting geeft de directie aan dat de verbeterde solvabiliteit ruimte biedt om de geplande investeringen deels met vreemd vermogen te financieren. Ook stelt de directie dat de verbeterde solvabiliteit een positief effect kan hebben op het toekomstige resultaat.

- 2p **25** Leg uit hoe een verbetering van de solvabiliteit een positief effect kan hebben op het toekomstige resultaat.

Rentabiliteit en conclusie

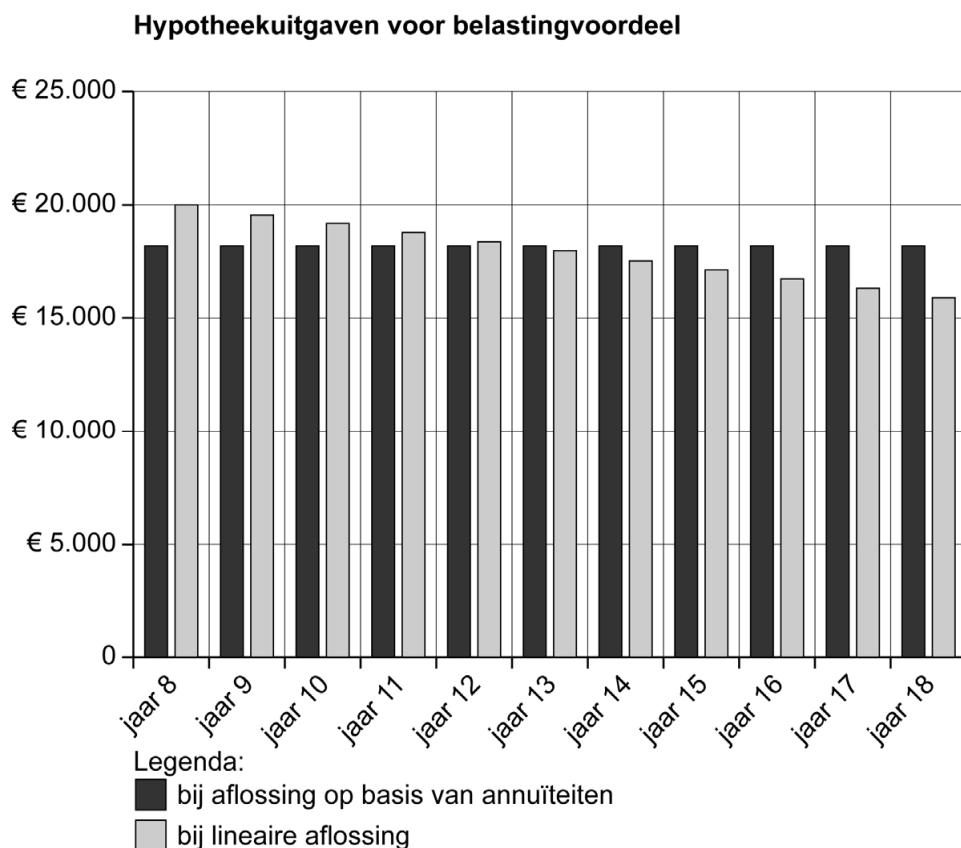
De directie berekent de rentabiliteit van het gemiddelde eigen vermogen (REV) na belasting over 2023.

- 3p **26** Bereken de REV na belasting over 2023 en geef aan of de geplande investeringen worden goedgekeurd door de aandeelhouder. (*zie informatiebron 5*)

Opgave 6

Voor de financiering van een aangekochte woning maken Santos en Mya gebruik van een hypothecaire lening. Daarbij moeten ze een keuze maken tussen lineair aflossen en aflossen op basis van annuïteiten. Zij vragen een hypotheekadviseur om advies.

De hypotheekadviseur maakt van beide aflossingsvormen voor de gehele looptijd een overzicht van de hypotheekuitgaven voor belastingvoordeel. In de onderstaande grafiek is slechts een gedeelte van de looptijd opgenomen.

De hypotheekuitgaven voor belastingvoordeel zijn tot jaar 13 bij lineaire aflossing hoger dan bij aflossing op basis van annuïteiten. Vanaf jaar 13 is dat andersom.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Gegevens bij deze twee aflossingsvormen op basis van 3,8% interest per jaar en een looptijd van 30 jaar:

	jaar 12		jaar 13	
	aflossing	interest	aflossing	interest
annuïteitenhypotheek	€ 8.890,81	€ 9.168,08		
lineaire hypotheek	€ 10.666,67	€ 7.701,33		

De aflossing en interest worden op de laatste dag van het jaar achteraf betaald.

- 2p **27** Bereken de interestkosten voor jaar 13 van de lineaire hypotheek.

De resterende schuld aan het begin van jaar 13 van de annuïteitenhypotheek bedraagt € 232.374,45.

- 1p **28** Bereken de aflossing in jaar 13 van de annuïteitenhypotheek.

De hypotheekadviseur wijst Santos en Mya erop dat de hypotheekuitgaven na belastingvoordeel van de lineaire hypotheek elk jaar dalen, maar dat deze uitgaven bij de annuïteitenhypotheek juist elk jaar stijgen.

- 2p **29** Leg zonder berekening uit dat de hypotheekuitgaven van de annuïteitenhypotheek na belastingvoordeel jaarlijks stijgen.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.